

Megemlékezés

BÚCSÚ ÉVÁTÓL

FAREWELL TO ÉVA

Csató Éva (1929–2021)

Alig két hónappal kilencvenkettedik születésnapja előtt eltávozott Csató Éva, barátom, tutorom, a nagyszerű szerkesztő és főleg: okos, kiváló humanista, erős tartású, kemény jellemű ember. Még a kilencvenediket vidáman, szép beszélgetésekkel és finom falatokkal ünnepeltük együtt barátainkkal, Gazdag Piroskával és Kálmánnal. Akkor Éva még igencsak aktívan, vitázva-érvelve vett részt a tár-

(a család tulajdona)

salgásban, ám élete utolsó hónapjaiban őt is utolérte az egykori német pszichiáterről elhíresült galád kór.

A fiatal, tizenöt éves lány már gondolkodó emberként élhette át történelmünk szégyenét, a szörnyű zsidóüldözést. Jól emlékezhetett arra, hogy saját osztálytársai jöttek érte, kergették végig az utcán. Édesanyjával és testvéreivel menekültek, új és új helyeken bújtak meg. A lakást bombatalálat érte, Éva öccse meghalt, nővére a lábait vesztette el. Ő megmenekült, mert éppen távol volt. Élete veszteségei közé tartozott munkaszolgálatos édesapja is, őt megölték.

A felszabadulás valódi szabadulást hozott neki. Még a bujkálás alatt ismer-

te meg a nála néhány évvel idősebb Csató Istvánt. Életre szóló férje-társa lett a kiváló újságíró-szerkesztő, könyvíró, csak a halál választotta el őket egymástól. István 1945 áprilisában, 16. születésnapján megkérte Éva kezét, és ősszel össze is házasodtak. Két gyermekük született: Zsuzsa, ő is két gyermek édesanyja, jeles értelmiségi ember, aki utolsó napjaikig szeretettel gondoskodott édesanyjáról és Gábor, aki, sajnos, fiatalon, infarktusban meghalt, három gyermeket hagyva maga után.

Éva a háborút és a szörnyű üldöztetést követően, a felszabadulás utáni lelkes hangulatban lett újságíró. Tanári diplomát szerzett, ám hamar rájött, ez a pálya nem neki való. Az újságírás és szerkesztés vált végül életre szólóan szeretett és nagyszerűen művelt munkájává. Nagyon fiatalon, 22 évesen lett az akkor igencsak tekintélyesnek számító *Szabad Nép* újság munkatársa, később a tudományos és közoktatási rovatnak vezetője is. Már akkor megmutatkoztak munkájának kiváló erényei: a pontosság, a világos logika, a precizitás, a tiszta gondolkodás igénye és követése. Éppen ezek nyomán fokról fokra felismerte a diktatúrába hajló Rákosi-korszak ellentmondásait, sőt szörnyűségeit. Ennek következménye lett, hogy a forradalom után nem is vették vissza az új néven – *Népszabadság* – induló utód-laphoz, és az újonnan alakuló pártba sem lépett vissza. Mintegy „száműzetésben” került a kisiparosok lapjához. Két évet húzott itt le, amikor egykori tanára, a neves történész, a Magyar Tudomány akkori főszerkesztője, Trencsényi Waldapfel Imre akadémikus meghívta a folyóirathoz. Negyven év szép munkája lett belőle. Az egymást váltó kiváló tudós főszerkesztők sora mellett Évának lett kiemelkedő érdeme abban, hogy a korábban meglehetősen sivár lapból tekintélyes, érdekes, jegyzett folyóirat, a Magyar Tudományos Akadémia valódi szócsöve válhatott.

Engem, akadémiai kutatót, voltaképpen Éva hívott a természettudományos és műszaki témák szerkesztőjének a laphoz, bár hivatalosan az akkori nagyszerű főszerkesztő, Straub F. Brunó invitált meg. A közös munkából fokról fokra szép barátságunk alakult, amelyet most a halál bontott meg. Nagyon sokat tanultam Évától: egyebek között az újságírás fortélyait, szabályait. Soha nem direkt módon tette, hanem segítve, tanácsolva. Hamar megtanultam tisztelni benne a szerzőkkel – esetenként igencsak nehéz, hiú emberekkel –, nemkülönben a hivatalokkal és hivatalnokokkal való türelmes, okos bánásmódot. Amúgy is halk hangú volt, de ha dühös is lehetett (ki nem esik bele olykor), akkor sem emelte fel a hangját, és sosem adott sértő-bántó tanácsokat.

Szinte az utolsó időkgig rendszeresen beszéltünk telefonon. Okos, találó mondatai, észrevételei most végleg elmaradnak, fájó ürességet hagyva maguk után.

Nagyon hiányzol, Éva! Nyugodj békében!

Szentgyörgyi Zsuzsa

a Magyar Mérnök Akadémia tagja